

Bruxelles, 18. prosinca 2019.
(OR. en)

15232/19

ATO 110

POP RATNA BILJEŠKA

Od: Glavni tajnik Europske komisije,
potpisao g. Jordi AYET PUIGARNAU, direktor

Datum primitka: 17. prosinca 2019.

Za: g. Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, glavni tajnik Vijeća Europske unije

Br. dok. Kom.: COM(2019) 633 final

Predmet: IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU I
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU o provedbi u
državama članicama Direktive Vijeća 2006/117/EURATOM o nadzoru i
kontrolji pošiljaka radioaktivnog otpada i istrošenoga goriva Treće izvješće

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument COM(2019) 633 final.

Priloženo: COM(2019) 633 final

Bruxelles, 17.12.2019.
COM(2019) 633 final

**IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU I EUROPSKOM
GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU**

**o provedbi u državama članicama Direktive Vijeća 2006/117/EURATOM o nadzoru i
kontroli pošiljaka radioaktivnog otpada i istrošenoga goriva
Treće izvješće**

{SWD(2019) 437 final}

Sadržaj

1.	Uvod	2
1.1.	Kontekst	3
2.	Pravni okvir i njegova provedba	3
2.1.	Opća načela nadzora i kontrole pošiljaka	4
2.2.	Provedba Direktive	6
2.3.	Mišljenje Savjetodavnog odbora	6
2.4.	Nadležna tijela	7
3.	Opažanja i trendovi	7
3.1.	Statistički podaci (2015.–2017.)	9
4.	Mjere koje su uslijedile nakon prethodnog izvještajnog razdoblja	11
5.	Zaključci	12

1. UVOD

Sve su države članice 2013. u nacionalna zakonodavstva prenijele Direktivu Vijeća 2006/117/Euratom¹ (dalje u tekstu „Direktiva”) o nadzoru i kontroli pošiljaka radioaktivnog otpada i istrošenoga goriva. Države članice morale su Komisiji poslati izvješća² o provedbi Direktive do 25. prosinca 2017. Na temelju tih izvješća Komisija mora pripremiti sažeto izvješće³ za Europski parlament, Vijeće i Europski gospodarski i socijalni odbor, pri čemu posebnu pozornost mora usmjeriti na povrat pošiljaka⁴ u slučaju neodobrenih pošiljaka i neprijavljenog radioaktivnog otpada.

Direktivom se uređuje sustav Zajednice za nadzor i kontrolu prekograničnih pošiljaka radioaktivnog otpada i istrošenoga goriva kako bi se osigurala odgovarajuća zaštita stanovništva. Time se osigurava da se predmetne države članice obavješćuje o pošiljkama radioaktivnog otpada i istrošenoga goriva koje se otpremaju u njihovo državno područje ili preko tog područja, pri čemu one imaju obvezu davanja suglasnosti ili obrazloženog odbijanja suglasnosti za pošiljke.

Sve države članice dostavile su treće nacionalno izvješće za razdoblje 2015.–2017.⁵, a Hrvatska je dostavila svoje drugo izvješće⁶.

Komisija je pripremila ovo izvješće na temelju tih nacionalnih izvješća i uzimajući u obzir mišljenje Savjetodavnog odbora⁷. Ovo izvješće nastavlja se na drugo izvješće⁸ Komisije za razdoblje 2012.–2014.

Izvješće daje pregled pošiljaka istrošenoga goriva i radioaktivnog otpada u Zajednici, najnovijih trendova i problema u području uvoza, izvoza i provoza istrošenoga goriva i radioaktivnog otpada, prijavljenih odbijanja i neuspjelih pošiljaka te predloženih mjera.

¹ Direktiva Vijeća 2006/117/Euratom od 20. studenoga 2006. o nadzoru i kontroli pošiljaka radioaktivnog otpada i istrošenoga goriva, SL L 337, 5.12.2006., str. 21–32.

² Prema članku 20. stavku 1. Direktive države članice šalju Komisiji izvješća o primjeni ove Direktive do 25. prosinca 2011., a nakon toga svake tri godine.

³ Prema članku 20. stavku 2. Direktive Komisija sastavlja sažeto izvješće u skladu s postupkom utvrđenim u članku 21. Direktive.

⁴ Prema članku 4. Direktive.

⁵ Točnije, trećim izvješćima obuhvaćeno je razdoblje od 26. prosinca 2014. do 25. prosinca 2017. (odobrenja).

⁶ Hrvatska je pristupila EU-u 1. srpnja 2013.

⁷ Savjetodavni odbor osnovan je 2007. na temelju članka 21. Direktive.

⁸ COM(2018) 6 final, Izvješće Komisije Europskom parlamentu, Vijeću i Europskom gospodarskom i socijalnom odboru o provedbi u državama članicama Direktive Vijeća 2006/117/Euratom o nadzoru i kontroli pošiljaka radioaktivnog otpada i istrošenoga goriva, 19.1.2018. i SWD(2018) 4 final.

Izvrješću je priložen Radni dokument službi Komisije SWD(2019) 437, koji sadržava detaljne podatke i informacije na kojima se temelje zaključci.

1.1. Kontekst

Sve države članice EU-a proizvode radioaktivni otpad, koji nastaje iz različitih objekata (npr. nuklearne elektrane, istraživački reaktori) i aktivnosti, kao što su primjene radioizotopa u medicini, industriji, poljoprivredi, istraživanju i obrazovanju. Radioaktivni otpad definira se kao radioaktivni materijal u plinovitom, tekućem ili krutom obliku, za koji zemlje podrijetla i odredišta ili fizičke ili pravne osobe čije odluke te zemlje prihvaćaju ne predviđaju daljnju upotrebu, te koji regulatorno tijelo u skladu sa zakonodavstvom i propisima zemalja podrijetla i odredišta kontrolira kao radioaktivni otpad.

Pri radu nuklearnih i istraživačkih reaktora stvara se i istrošeno gorivo, koje se definira kao nuklearno gorivo koje je bilo ozračeno u reaktorskoj jezgri i trajno je iz nje uklonjeno. Može se zadržati kao resurs koji se može preraditi ili se može odbaciti kao radioaktivni otpad namijenjen za konačno odlaganje bez predviđene daljnje upotrebe.

Nakon stvaranja istrošenoga goriva i radioaktivnog otpada ti se materijali skladište prije moguće prerade i odlaganja. Premještanje, odnosno pošiljka takvih materijala, odvija se u većini država članica neovisno o opsegu njihovih nuklearnih programa. Prijevoz istrošenoga goriva i radioaktivnog otpada s lokacija na kojima se ti materijali stvaraju ili zbrinjavaju obavlja se uglavnom cestom, željeznicom ili morem te, u ograničenim slučajevima, zrakom.

Uvoz, izvoz i provoz radioaktivnog otpada kroz države članice redovita je praksa u EU-u.

2. PRAVNI OKVIR I NJEGOVA PROVEDBA

Sigurno i odgovorno zbrinjavanje radioaktivnog otpada i istrošenoga goriva, uključujući sigurnu otpremu tih materijala u državna područja država članica i izvan tih područja, zakonska je obveza koja proizlazi iz međunarodnog prava i prava EU-a.

Na međunarodnoj razini glavni je referentni izvor u tom području Zajednička konvencija o sigurnosti zbrinjavanja istrošenoga goriva i sigurnosti zbrinjavanja radioaktivnog otpada (dalje u tekstu „Zajednička konvencija”)⁹. Uz druge odredbe, Zajedničkom konvencijom određuju se obveze za ugovorne stranke u pogledu sigurnosti

⁹ Zajednička konvencija stupila je na snagu 18. lipnja 2001. Primjenjuje se na istrošeno gorivo i radioaktivni otpad koji proizlazi iz civilnih nuklearnih reaktora i primjena te na istrošeno gorivo i radioaktivni otpad iz vojnih ili obrambenih programa ako i kada se takvi materijali trajno odlažu i zbrinjavaju u okviru isključivo civilnih programa ili kada ih ugovorna stranka prijavi kao istrošeno gorivo ili radioaktivni otpad za potrebe Konvencije. Konvencija se primjenjuje i na planirano i kontrolirano ispuštanje tekućih ili plinovitih radioaktivnih materijala u okoliš iz kontroliranih nuklearnih postrojenja.

prekograničnog prijevoza (uvoz, izvoz i provoz) istrošenoga goriva i radioaktivnog otpada. U njoj se zahtijeva da svaka ugovorna stranka koja sudjeluje u prekograničnom prijevozu poduzme odgovarajuće korake kako bi osigurala da se takav prijevoz provodi u skladu s odredbama Konvencije i odgovarajućim obvezujućim međunarodnim instrumentima. Svih 28 država članica EU-a ugovorne su stranke Zajedničke konvencije¹⁰, što ukazuje na njihovu predanost osiguravanju visoke razine sigurnosti istrošenoga goriva i radioaktivnog otpada od njihova nastanka do odlaganja.

Na razini EU-a opći je cilj Direktive unapređenje zaštite od opasnosti koje potječu od izloženosti ionizirajućem zračenju nadzorom i kontrolom pošiljaka istrošenoga goriva i radioaktivnog otpada. Nadalje, u Direktivi Vijeća 2013/59/Euratom o osnovnim sigurnosnim standardima¹¹ definirani su usklađeni kriteriji za dopuštanje i opće razine za izuzimanje materijala od regulatorne kontrole, a područje primjene prošireno je kako bi se obuhvatile ljudske aktivnosti koje uključuju prisutnost prirodnih izvora zračenja, uključujući obradu prirodnih radioaktivnih materijala. Komisija bi u sljedećem izvještajnom razdoblju trebala pratiti učinke Direktive Vijeća 2013/59/Euratom na provedbu nadzora i kontrole prekograničnih pošiljaka.

Unutar područja primjene tog sveobuhvatnog okvira EU-a za nuklearnu sigurnost i zaštitu od zračenja, Direktiva se posebno bavi propisanim odobrenjima i postupovnim aspektima prekograničnih pošiljaka radioaktivnog otpada i istrošenoga goriva iz civilnih objekata i aktivnosti. Direktiva se primjenjuje:

- kada je zemlja podrijetla ili zemlja odredišta ili bilo koja zemlja provoza istrošenoga goriva ili radioaktivnog otpada država članica EU-a,
- kada količine i koncentracija istrošenoga goriva ili radioaktivnog otpada za otpremu (navodi se kao pošiljka) prelaze razine utvrđene u Direktivi Vijeća 2013/59/Euratom.

2.1. Opća načela nadzora i kontrole pošiljaka

Svaka država članica u potpunosti je odgovorna¹² za definiranje politike zbrinjavanja radioaktivnog otpada i istrošenoga goriva u okviru svoje nadležnosti. Ta bi politika mogla uključivati izvoz istrošenoga goriva i radioaktivnog otpada ili uvoz takvih materijala (npr. za obradu i preradu) na vlastitom državnom području.

¹⁰ Do 26. rujna 2016. Konvenciji su pristupile 73 ugovorne stranke (http://www.iaea.org/Publications/Documents/Conventions/jointconv_status.pdf).

¹¹ Direktiva Vijeća 2013/59/Euratom od 5. prosinca 2013. o osnovnim sigurnosnim standardima za zaštitu od opasnosti koje potječu od izloženosti ionizirajućem zračenju, i o stavljanju izvan snage direktiva 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom i 2003/122/Euratom, SL L 13, 17.1.2014., str. 1.–73.

¹² U skladu s Direktivom Vijeća 2011/70/Euratom od 19. srpnja 2011. o uspostavi okvira Zajednice za odgovorno i sigurno gospodarenje istrošenim gorivom i radioaktivnim otpadom, SL L 199, 2.8.2011., str. 48.–56.

Direktivom¹³ se zahtijeva da države članice upotrebljavaju standardni dokument za nadzor i kontrolu pošiljaka radioaktivnog otpada i istrošenoga goriva. Kad se takvi materijali namjeravaju otpremiti u treće zemlje, zahtijeva se i da države članice primijene kriterije za pošiljku u skladu s člankom 16. stavkom 2. Direktive i primjenjivom Preporukom Komisije¹⁴.

Kada pošiljka ne može biti izvedena do kraja ili ako nisu ispunjeni uvjeti za pošiljku u skladu s ovom Direktivom, nadležna tijela države članice podrijetla osiguravaju da predmetni radioaktivni otpad ili istrošeno gorivo ponovno preuzme njegov posjednik¹⁵, osim ako je moguće postići siguran alternativni dogovor. Nadležna tijela osiguravaju da osoba odgovorna za pošiljku prema potrebi poduzme korektivne sigurnosne mjere. U tom slučaju troškove koji nastaju kada pošiljku nije moguće ili nije dozvoljeno izvesti do kraja snosi posjednik¹⁶.

Svako odbijanje odobrenja za pošiljku istrošenoga goriva i radioaktivnog otpada: i. mora biti opravdano na temelju mjerila utvrđenih u Direktivi; ii. ne bi smjelo biti proizvoljno; i iii. trebalo bi se temeljiti na odgovarajućim nacionalnim propisima, propisima Zajednice ili međunarodnim propisima. Odluke država članica o suglasnostima ili odbijanjima moraju biti u skladu s odredbama iz Zajedničke konvencije i Direktive¹⁷, kojima se zabranjuje izvoz radioaktivnog otpada ili istrošenoga goriva u određena područja južnije od 60° južne geografske širine, u afričke, karipske ili pacifičke države ili u treću zemlju koja nema resurse i mogućnosti za sigurno zbrinjavanje radioaktivnog otpada ili istrošenoga goriva.

Osim obveze izvještavanja Komisije svake tri godine, države članice dužne su:

- svake godine obavijestiti¹⁸ Komisiju i Savjetodavni odbor o svim pošiljkama u treće zemlje koje nisu odobrene zbog neispunjavanja uvjeta u pogledu tehničkih i administrativnih mogućnosti te regulatorne strukture za sigurno zbrinjavanje istrošenoga goriva i/ili radioaktivnog otpada,
- dostaviti¹⁹ Komisiji kontaktne podatke nadležnih tijela i sve potrebne informacije za brzu komunikaciju.

¹³ Prema članku 17. stavku 1. Direktive.

¹⁴ Preporuka Komisije od 4. prosinca 2008. o kriterijima za izvoz radioaktivnog otpada i istrošenoga goriva trećim zemljama (priopćena pod brojem dokumenta C(2008) 7570) (2008/956/Euratom).

¹⁵ Posjednik znači bilo koja fizička ili pravna osoba koja je prije otpremanja pošiljke radioaktivnog otpada ili istrošenoga goriva u skladu s važećim nacionalnim zakonodavstvom odgovorna za te materijale i planira poslati pošiljku primatelju (članak 5. stavak 9. Direktive).

¹⁶ Prema članku 12. Direktive.

¹⁷ Prema članku 16. Direktive.

¹⁸ Prema članku 16. stavku 1. Direktive.

¹⁹ Prema članku 18.

2.2. Provedba Direktive

Za sve pošiljke (uključujući uvoz, izvoz i provoz među državama članicama te pošiljke koje ulaze u Zajednicu ili iz nje izlaze) koje ulaze u područje primjene Direktive u Direktivi je propisana upotreba standardnog dokumenta²⁰. Taj je dokument utvrđen Odlukom Komisije 2008.²¹, izmijenjen je 2011. te dopunjuje Direktivu. Standardni dokument sadržava obrasce za sljedeće svrhe:

- zahtjev za izdavanje odobrenja za pošiljku istrošenoga goriva ili radioaktivnog otpada,
- potvrdu o primitku zahtjeva – zahtjev za podatke koji nedostaju povezane s istrošenim gorivom i radioaktivnim otpadom,
- suglasnost ili odbijanje predmetnih nadležnih tijela povezane s pošiljkom radioaktivnog otpada ili istrošenoga goriva,
- odobrenje za pošiljku istrošenoga goriva i radioaktivnog otpada,
- opis pošiljke radioaktivnog otpada i popis paketa,
- potvrdu o primitku radioaktivnog otpada i istrošenoga goriva.

Prema nacionalnim izvješćima većina država članica nije imala poteškoća pri upotrebi standardnog dokumenta. Radi kontinuiranog poboljšanja nekoliko je država članica predložilo uvođenje „identifikacijskog broja pošiljke” u posebnom odjeljku standardnog dokumenta. Tim bi se odjeljkom omogućilo lakše praćenje „povratnih pošiljaka” kada se istrošeno gorivo i/ili radioaktivni otpad šalje u inozemstvo na obradu ili preradu te bi se omogućilo unakrsno upućivanje na prethodna odobrenja ili prethodne suglasnosti, čime bi se olakšao cijeli postupak praćenja.

2.3. Mišljenje Savjetodavnog odbora

XI. sastanak Savjetodavnog odbora održan je 8. listopada 2019. u Luxembourg. Tijekom XI. sastanka raspravljalo se o nacrtu ovog Izvješća i popratnom Radnom dokumentu službi. Mišljenje Savjetodavnog odbora naknadno je dobiveno pisanim postupkom²².

Tijekom XI. sastanka Komisija je predstavila izmjene predloška za trogodišnje izvještavanje o pošiljkama istrošenoga goriva i radioaktivnog otpada. Predložak za dobrovoljno izvještavanje u velikoj se mjeri upotrebljava u državama članicama. Službe Komisije revidirale su sadržaj i format predloška za izvještavanje uzimajući u obzir

²⁰ Prema članku 17.

²¹ Odluka Komisije od 5. ožujka 2008. o utvrđivanju standardnog dokumenta za nadzor i kontrolu pošiljaka radioaktivnog otpada i istrošenoga goriva na koji upućuje Direktiva Vijeća 2006/117/Euratom (priopćena pod brojem dokumenta C(2008) 793), (2008/312/Euratom), SL L 107, 17.4.2008., str. 32–59.

²² U skladu s člankom 3. stavkom 5. Uredbe (EU) br. 182/2011 i pravilima Savjetodavnog odbora (25. siječnja 2017.) na temelju članka 21. Direktive Vijeća 2006/117/Euratom.

nalaze Komisije tijekom trećeg izvještajnog razdoblja (opisani u odjeljcima 4.4. i 4.5. Radnog dokumenta službi Komisije SWD(2019) 437).

2.4. Nadležna tijela

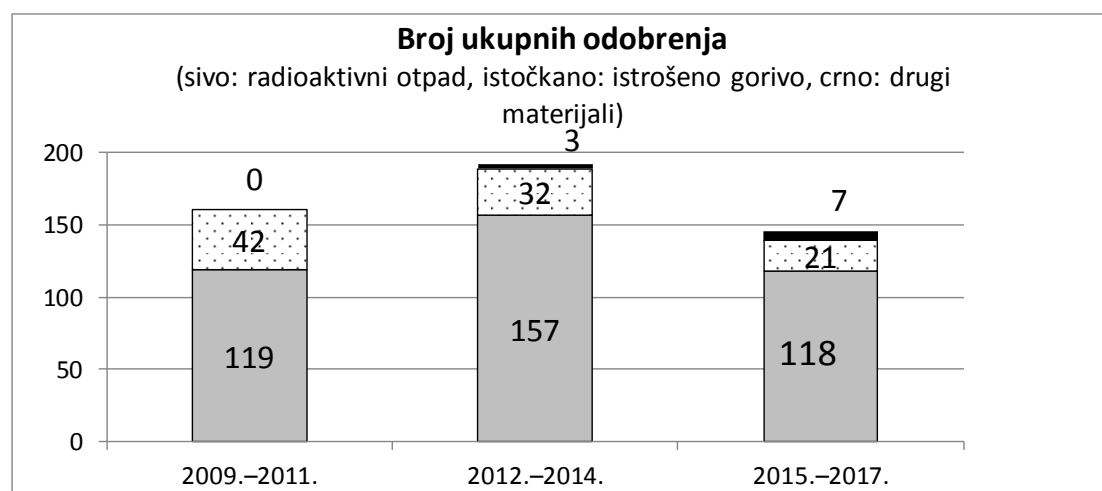
Do srpnja 2017. sve su države članice dostavile informacije o svojim nadležnim tijelima na temelju članka 5. stavka 13.²³ Direktive. Nakon XI. sastanka Savjetodavnog odbora neke su države članice poslale ažurirane informacije (uključene u Prilog I. popratnom Radnom dokumentu službi Komisije SWD(2019) 437 final).

Popis nadležnih tijela u državama članicama dostupan je na internetskim stranicama Komisije: <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/nuclear-energy/radiation-protection/transport-radioactive-materials>.

3. OPAŽANJA I TRENDOVI

Ukupno je, i uzimajući u obzir prethodna izvještajna razdoblja, u predmetnom izvještajnom razdoblju prijavljen manji broj odobrenja²⁴, posebno za pošiljke istrošenoga goriva (vidjeti sliku 1.). Međutim, s obzirom na to da se jedno odobrenje može odnositi na više od jedne pošiljke, to ne pokazuje nužno da se smanjio broj pošiljaka. Ovo je prvo izvješće u kojemu se navode podaci o broju pošiljaka.

Od propisivanja obveza izvještavanja Direktivom šest država članica (Cipar, Estonija, Grčka, Hrvatska, Malta i Portugal) nikada nije prijavilo odobrene pošiljke na svojem državnom području.

Slika 1. Broj odobrenja

²³ U članku 5. stavku 13. Direktive „nadležna tijela” definiraju se kao „tijela koja su po zakonima ili propisima zemalja podrijetla, provoza ili odredišta ovlaštena za primjenu sustava nadzora i kontrole pošiljki radioaktivnog otpada ili istrošenoga goriva”.

²⁴ Taj broj obuhvaća sedam odobrenja izdanih za pošiljke „materijala” te 139 odobrenja za radioaktivni otpad i istrošeno gorivo.

Kad je riječ o odbijanju izdavanja suglasnosti, u predmetnom provedbenom razdoblju prijavljena su tri slučaja. Uočeno je da su neke od tih pošiljaka (koje na kraju ipak nisu poslone) prijavile zemlje koje izdaju suglasnost:

- jedna država članica odbila je dati suglasnost za četiri zahtjeva za provoz kontaminiranog metalnog otpada jer je smatrala da zahtjevi nisu obuhvaćeni područjem primjene Direktive, kojom su utvrđene odredbe samo za radioaktivni otpad i istrošeno nuklearno gorivo. No ti su prozvozi regularno provedeni u skladu s primjenjivim lokalnim zakonodavstvom;
- jedna država članica odbila je uvesti radioaktivni otpad iz druge države članice u svrhu odlaganja jer je smatrala da država članica podrijetla ima kapacitete za odlaganje tog otpada.

Nijedna država članica nije Komisiji prijavila poteškoće koje bi bile obuhvaćene člankom 4. „Povrat pošiljke u slučaju neodobrenih pošiljki i neprijavljenog radioaktivnog otpada”, člankom 12. „Neuspjela pošiljka” ili člankom 16. stavkom 1. točkom (c) „Zabranjeni izvozi”. Jedini slučaj povrata pošiljke prijavljen u tom razdoblju bio je povezan s neprikladnošću određenog radioaktivnog otpada (iz medicinskog sektora) za jedno postrojenje za obradu u inozemstvu. Stoga, na temelju dostavljenih informacija, u tom izvještajnom razdoblju na području EU-a nije poslana nijedna neodobrena pošiljka.

U odnosu na prethodno izvještajno razdoblje smanjila su se kašnjenja u pogledu obveze izvještavanja. U prosincu 2017. i siječnju 2018. svoja nacionalna izvješća²⁵ dostavile su 24 države članice. Ujedno se u protekla tri izvještajna razdoblja znatno poboljšala sveukupna kvaliteta izvještavanja. Šest država članica upotrebljava „identifikacijski broj pošiljke”.

Ipak, Komisija je uočila neke preostale nedosljednosti u izvještavanju koje su ispravljene na temelju *ad hoc* zahtjeva službi Komisije²⁶.

Nadalje, Komisija je uočila nedosljednosti u izvještavanju različitih država članica, kao što je broj pošiljaka u više odobrenja ili ukupna radioaktivnost i maksimalna aktivnost po paketu u nekim pošiljkama. Sva ta pitanja razriješena su s državama članicama.

Detaljan pregled prekograničnih pošiljaka radioaktivnog otpada i istrošenoga goriva u EU-u u trenutačnom izvještajnom razdoblju naveden je u popratnom Radnom dokumentu službi Komisije SWD(2019) 437 final.

²⁵ Rok za priopćavanje nacionalnih izvješća bio je 25. prosinca 2017.

²⁶ Dodatne pojedinosti opisane su u odjeljku 4.4. Radnog dokumenta službi Komisije SWD(2019) 437.

3.1. Statistički podaci (2015.–2017.)²⁷

U ovom se odjeljku daje statistički pregled odobrenja i pošiljaka, vrste pošiljaka, podrijetla poslanih materijala te svrhe pošiljaka.

Broj odobrenja u odnosu na broj stvarnih pošiljaka

U razdoblju 2015.–2017. 14 država članica prijavilo je 146 odobrenja, što odgovara broju od 1834 stvarne pošiljke (ukupan broj pošiljaka). Neka odobrenja obuhvaćaju više pošiljaka (u prosjeku 12–13) i mogu premašivati razdoblje obuhvaćeno ovim izvješćem.

Kao što je prikazano na slici 1., 86 % odobrenja odnosi se na pošiljke radioaktivnog otpada (125 odobrenja, od kojih je 7 povezano s drugim materijalima²⁸), a preostalih 14 % odobrenja odnosi se na istrošeno gorivo (21 odobrenje).

U pogledu poslanih pošiljaka, 98 % (1791 pošiljka) odnosi se na radioaktivni otpad, a 2 % (43 pošiljke) na istrošeno gorivo.

U nastavku su ukratko opisana odobrenja prema vrstama pošiljaka²⁹, odnosno odobrenja za pošiljke unutar Zajednice i pošiljke izvan Zajednice. 53 odobrenja od njih 146 uključivalo je provoz kroz barem treću državu članicu.

Pošiljke unutar Zajednice:

Na pošiljke unutar Zajednice odnosi se 120 odobrenja (82 % od ukupno 146 odobrenja). Većina odobrenja za pošiljke unutar Zajednice (106) odnosi se na radioaktivni otpad, a preostala (14) na istrošeno gorivo. Tih 120 odobrenja obuhvaća 1769 pošiljaka, koje je odobrilo 14 država članica.

U usporedbi s prethodnim izvještajnim ciklusom udio odobrenja za pošiljke unutar Zajednice nije se znatno promijenio (83 % u izvještajnom razdoblju 2012.–2014.).

Pošiljke izvan Zajednice: Uvoz u Zajednicu, izvoz iz Zajednice i provoz kroz Zajednicu

Na pošiljke izvan Zajednice odnosi se 26 odobrenja (18 % od ukupnog broja odobrenja). Njih 17 odnosilo se na **izvoz** u treće zemlje (12 % od ukupnog broja odobrenja), dok ih se osam (oko 5 % svih odobrenja) odnosilo na **uvoz** iz zemalja izvan EU-a. Uzimajući u obzir stvarne pošiljke, 2 % odnosi se na izvoz, a 1 % na uvoz. Za provoz kroz Zajednicu prijavljeno je samo jedno odobrenje.

U pogledu **uvoza radioaktivnog otpada** iz trećih zemalja u razdoblju 2015.–2017. tri su države članice izdale pet odobrenja za ukupno 14 pošiljaka radioaktivnog otpada. Taj uvoz odnosi se na povrat pošiljaka nakon obrade radioaktivnog otpada (iz SAD-a) i na

²⁷ Postoci navedeni u ovom izvješću zaokruženi su na najbliži cijeli broj.

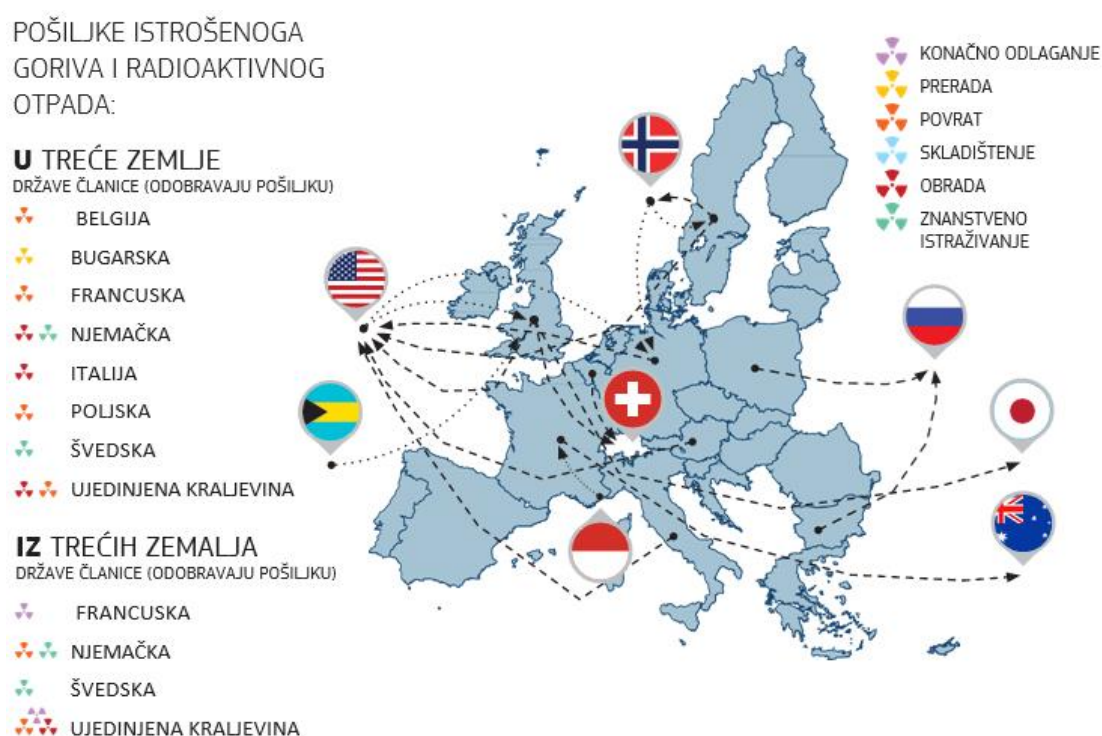
²⁸ Primjerice ozračeni čelik za istraživačke svrhe.

²⁹ Detaljnije informacije o vrsti pošiljaka (unutar i izvan Zajednice) navedene su u odjeljku 2. Radnog dokumenta službi Komisije SWD(2019) 437.

konačno odlaganje otpada koji ne potječe iz industrije nuklearne energije (iz Bahama i Monaka). Dvije države članice uvezle su istrošeno gorivo iz trećih zemalja za istraživačke aktivnosti, koje je obuhvaćeno trima odobrenjima za 11 pošiljaka.

U pogledu **izvoza radioaktivnog otpada** iz Zajednice u treće zemlje šest država članica izdalo je ukupno 13 odobrenja, koja obuhvaćaju 35 pošiljaka. Svrha tog izvoza nije bila konačno odlaganje na državnom području treće zemlje, već istraživanje, obrada i povrat nakon obrade/prerade. Tri države članice izdale su ukupno četiri odobrenja za jednak broj pošiljaka radi izvoza istrošenoga goriva u treće zemlje. Svrha tog izvoza bila je prerada, istraživanje i pretvaranje visoko obogaćenog uranija u slabo obogaćeni.

U razdoblju 2015.–2017. odobren je samo jedan **provoz** iz treće zemlje.

Slika 2. Pošiljke izvan Zajednice u razdoblju 2015.–2017.³⁰

Vrsta prijevoza

Slanje pošiljaka vrlo često uključuje pomorski prijevoz, oko 56 % odobrenja (81 odobrenje), dok se 40 % (59 odobrenja) pošiljaka šalje samo cestom ili željeznicom (tj. ne uključuje pomorski ili zračni prijevoz). Samo 4 % odobrenja (šest odobrenja) uključivalo je zračni prijevoz.

³⁰ Izvoz iz Poljske povezan je s povratom istrošenoga goriva istraživačkog reaktora.

Podrijetlo materijala koji se šalju

Statistički podaci pokazuju da se oko 75 % odobrenja (110 odobrenja) odnosi na radioaktivni otpad iz industrije nuklearne energije i istrošeno gorivo, 12 % proizašlo je iz istraživačkih aktivnosti, 3 % iz medicinskog sektora, a ostatak iz drugih sektora.

Međutim, kad se u obzir uzme stvaran broj pošiljaka, udio pošiljaka koje nisu iz industrije nuklearne energije, uključujući medicinske i istraživačke aktivnosti, doseže 43 %.

Svrha pošiljaka

Pošiljke se uglavnom odnose na obradu radioaktivnog otpada (kao što je obrada za smanjenje volumena ili kondicioniranje). To uključuje 42 odobrenja za prijevoz do postrojenja za obradu (oko 29 % odobrenja) i 48 odobrenja za povrat nakon obrade (33 % odobrenja).

Prerada istrošenoga goriva (pet odobrenja) i povrat radioaktivnog otpada nakon prerade (sedam odobrenja) čine 8 % odobrenja.

4. MJERE KOJE SU USLIJEDILE NAKON PRETHODNOG IZVJEŠTAJNOG RAZDOBLJA

U Drugom izvješću Komisije Europskom parlamentu, Vijeću i Europskom gospodarskom i socijalnom odboru o provedbi Direktive istaknuta su dva problema na koja su države članice ukazale u prvom izvještajnom razdoblju: neusklađenost dopuštenih razina za radioaktivni otpad u EU-u i nejasna pravila za otpad koji sadržava prirodne radioaktivne materijale, a koji ne nastaje iz „odobrenih djelatnosti”. Ta dva problema uzeta su u obzir u okviru studije o „Sveobuhvatnom pregledu i analizi situacije u području prijevoza nuklearnih materijala”, koju je financirala Komisija³¹. U studiji, koja se temeljila na upitniku poslanom nadležnim tijelima država članica i drugim dionicima u području prometa te na temama obrađenima tijekom završne radionice, doneseni su sljedeći preliminarni zaključci:

- neusklađenost dopuštenih razina za radioaktivni otpad u EU-u nije utjecala na provedbu Direktive. Direktiva Vijeća 2013/59/Euratom o osnovnim sigurnosnim standardima uzima u obzir nepostojanje zakonskih odredaba o prirodnim radioaktivnim materijalima koji ne nastaju iz odobrenih djelatnosti. Kao što je već istaknuto^{Error! Bookmark not defined.}, s pravnog stajališta sav otpad koji sadržava prirodne radioaktivne materijale za koji se zahtijeva regulatorna kontrola i koji se svrstava u kategoriju radioaktivnog otpada³² ulazi u područje primjene Direktive.

³¹ ENER/2017/NUCL/SI2.751899.

³² „Radioaktivni otpad” znači radioaktivni materijal u plinovitom, tekućem ili krutom obliku, za koji zemlje podrijetla i odredišta ili fizičke ili pravne osobe čije odluke te zemlje prihvaćaju ne predviđaju daljnju uporabu, te koji nadležno tijelo u skladu sa zakonodavstvom i propisima zemalja podrijetla i odredišta kontrolira kao radioaktivni otpad (članak 5. stavak 1. Direktive).

Izmjene standardnog dokumenta nisu uzete u obzir za ovo izvještajno razdoblje. No u sljedećem izvještajnom razdoblju Komisija će surađivati s državama članicama kako bi poboljšala usklađenost standardnog dokumenta sa zahtjevima predložka za izvještavanje.

5. ZAKLJUČCI

Provedbom Direktive osigurava se da se upotrebom standardnog dokumenta sav prekogranični promet radioaktivnog otpada i istrošenoga goriva unutar Zajednice odvija samo uz prethodni informirani pristanak nadležnih tijela svih uključenih država članica (uključujući države članice provoza). Sve države članice redovito dostavljaju Komisiji informacije povezane sa svim odobrenim pošiljkama u definiranom izvještajnom razdoblju (tri godine). Na taj način zajamčeni su nadzor i kontrola pošiljaka radioaktivnog otpada i istrošenoga goriva u cijeloj Zajednici. U tu se svrhu svakako preporučuje upotreba neobveznog „predložka za izvještavanje” jer se njime omogućuje jednostavno dohvaćanje podataka i uklanja rizik od pogrešnog tumačenja dostavljenih podataka.

Neke nedosljednosti utvrđene su tijekom unakrsne provjere izvješća država članica, uglavnom zbog netočnosti dostavljenih informacija. Zahvaljujući procjeni koju je provela Komisija povećala se osviještenost država članica o izvještavanju o svim pošiljkama. U tom je pogledu bilo posebno važno imati na raspolaganju potpune skupove podataka (tablica iz dijela B obrasca za izvještavanje) i od država članica koje izdaju suglasnosti ili kroz koje se vrši provoz. Osim toga, Komisija je uočila da države članice koje izdaju suglasnosti ili kroz koje se vrši provoz nisu uvijek bile obaviještene o povlačenju pošiljaka.

U trenutačnom izvještajnom razdoblju države članice nisu prijavile neuspjele pošiljke. Prijavljena su dva odbijanja izdavanja suglasnosti uz pripadajuća obrazloženja. Nadalje, prijavljen je jedan slučaj povrata pošiljke³³ zbog neprikladnosti određenog radioaktivnog otpada za postrojenje za obradu.

U usporedbi s prethodnim izvještajnim razdobljem većina država članica pravodobno je dostavila svoja nacionalna izvješća. Četiri države članice nisu dostavile svoja izvješća ni mjesec dana nakon isteka roka, ali su to učinile unutar šest mjeseci od isteka roka.

Općenito Komisija zaključuje da se trenutačnim zakonodavnim paketom EU-a koji obuhvaća Direktivu 2006/117/Euratom, Direktivu 2011/70/Euratom i Direktivu 2013/59/Euratom osiguravaju visoki sigurnosni standardi u pogledu rizika od ionizirajućeg zračenja na području EU-a u kontekstu prekograničnih pošiljaka. I preliminarni nalazi prethodno spomenute studije **Error! Bookmark not defined.** potvrdili su pretpostavku o sveobuhvatnoj arhitekturi koja uključuje zakonodavstvo EU-a te postupke i prakse koje provode države članice i kojom se osigurava sigurno

³³ Nije bio povezan s neodobrenom pošiljkom.

kretanje nuklearnog materijala, uključujući radioaktivni otpad i istrošeno gorivo unutar Zajednice.

Komisija će uzeti u obzir nalaze prikazane u ovom izvješću te će razmotriti daljnje korake ili poduzeti potrebne mjere. Komisija blisko surađuje s državama članicama EU-a na poboljšanju predloška za izvještavanje. Cilj je Komisije postići zajednički dogovor sa svim državama članicama o informacijama koje su one dužne podnositi kako bi se olakšali nadzor i kontrola pošiljaka radioaktivnog otpada i istrošenoga goriva u sljedećem izvještajnom razdoblju (2018.–2020.).